

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ద్వితీయ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ దేవా మనుష్యాః పితరస్తేన్యత ఆసన్నసురా రక్షాగ్ంసి
పిశాచాస్తేన్యతస్తేషాం దేవానాముత యదల్పం లోహితమకుర్వంతద్రక్షాగ్ంసి
రాత్రీభిరసుభన్నాన్థునబ్ధాన్ప్రతానభి వ్యౌచ్ఛత్తే దేవా అవిదుర్యో వై నోయం మ్రియతే
రక్షాగ్ంసి వా ఇమం ఘ్నున్తీతి తే రక్షాగ్ స్యుపామన్తయన్త తాన్యబ్రువన్వరం
వృణామహై య- [1] దసురాశ్చయామ తన్నః సహాసదితి తతో వై దేవా
అసురానజయస్తేసురాశ్చత్వా రక్షాగ్ స్యుపానుదన్త తాని రక్షాగ్ స్యన్తమకర్తేతి
సమన్తం దేవాన్పర్యవిశన్తే దేవా అగ్నావనాథన్త తేగ్నయే ప్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం
నిరవపన్నగ్నయే విబాధవతేగ్నయే ప్రతీకవతే యదగ్నయే ప్రవతే నిరవపన్ యాస్యేవ
పురస్తాద్రక్షాగ్ స్యా- [2] సన్తాని తేన ప్రాణుదన్త యదగ్నయే విబాధవతే
యాస్యేవాభితో రక్షాగ్ స్యాసన్తాని తేన వ్యబాధన్త యదగ్నయే ప్రతీకవతే యాస్యేవ
పశ్చాద్రక్షాగ్ స్యాసన్తాని తేనాపామదన్త తతో దేవా అభవన్పరాసురా యో
భ్రాతృవ్యవాన్థాన్యథాన్ సుర్ధమాన ఏతయేష్ట్యా యజేతాగ్నయే ప్రవతే
పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదగ్నయే విబాధవతే [3] గ్నయే ప్రతీకవతే యదగ్నయే
ప్రవతే నిర్వపతి య ఏవాస్మాచ్చేయాన్భ్రాతృవ్యస్తం తేన ప్రాణుదతే యదగ్నయే
విబాధవతే య ఏవైనేన సదృజ్క్తం తేన విబాధతే యదగ్నయే ప్రతీకవతే య
ఏవాస్మాత్పాపీయాన్తం తేనాప నుదతే ప్రశ్రేయాగ్ంసం భ్రాతృవ్యం నుదతేతి
సదృశం క్రామతి నైనం పాపీయానాప్నోతి య ఏవం విద్వాసేతయేష్ట్యా యజతే॥[4]
వృణామహై యత్పురస్తాద్రక్షాగ్ంసి వపేదగ్నయే విబాధవత ఏవం చత్వారి చ॥2.4.1॥

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా అబ్రువన్ యో నో వీర్యావత్తమస్తమను

స॒మార॑భామ॒హో ఇ॒తి త ఇ॒న్త్ర మ॒బ్రువ॒న్త్యం వై నో వీ॒ర్యా॑వత్త॒మోఽసి త్వామ॑ను
 స॒మార॑భామ॒హో ఇ॒తి సో॒ఽబ్రవీ॑త్తి॒స్రో మ ఇ॒మాస్త॒నువో వీ॒ర్యా॑వతీ॒స్త్వాః
 ప్రి॒ణీతా॑ఽథా॒సురా॑న॒భి భ॒విష్య॑థే॒తి తా వై బ్రూ॑హీ॒త్యబ్రు॑వ॒న్నియ॑మగ్ం హో॒ముగి॑యం
 వి॒మృ॑ధే॒యమి॑న్త్రి॒యావ॑తీ- [5] క॒త్యబ్ర॑వీ॒త్త ఇ॒న్త్రాయా॑గ్ంహో॒ముచే
 పు॒రోడా॑శమే॒కాదశ॑కపాలం నిర॒వప॑న్నిన్త్రాయ వైమృ॒ధాయే॑న్త్రాయేన్త్రి॒యావ॑తీ
 యది॒న్త్రాయా॑గ్ంహో॒ముచే నిర॑వప॒న్నగ్ంహ॑స ఏ॒వ తే॒నాఽము॑చ్య॒న్త యది॑న్త్రాయ
 వైమృ॒ధాయ మృ॑ధ ఏ॒వ తే॒నాఽపా॑ఽఘ్నత యది॒న్త్రాయే॑న్త్రి॒యావ॑త ఇన్త్రి॒యమే॒వ
 తే॒నాఽక॑త్మన్నదధత త్రయస్త్రిగ్ంశత్కపాలం పు॒రోడా॑శం నిర॒వప॑న్త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై
 దే॒వతా॑స్త్వా ఇన్త్ర ఆత్మన్నను స॒మారం భ॑యత భూ॒త్యై [6] తాం వా॒వ దే॒వా
 వి॒జితి॑ముత్త॒మామ॑సురై॒ర్వజ॑యన్త యో భ్రాతృ॒వ్యవా॑న్ధాన్యధన సృ॒ర్థమా॑న ఏ॒తయే॑ష్వ్యా
 యజే॒తేన్త్రాయా॑గ్ంహో॒ముచే పు॒రోడా॑శమే॒కాదశ॑కపాలం నిర్వ॒పేది॑న్త్రాయ
 వైమృ॒ధాయే॑న్త్రాయేన్త్రి॒యావ॑తేగ్ంహసా వా ఏ॒ష గృ॑హీతో
 యస్మాచ్చే॒యాన్భ్రాతృ॑వ్యోయది॒న్త్రాయా॑గ్ంహో॒ముచే నిర్వ॑ప॒త్యగ్ంహ॑స ఏ॒వ తే॒న
 ము॑చ్యతే మృ॒ధా వా ఏ॒షోఽభి॑షణ్ణో యస్మాథ్స॒మాసే॑ష్వ॒న్యః శ్రీ॒యాను॑తా- [7] క॒భ్రాతృ॑వ్యో
 యది॒న్త్రాయ వైమృ॑ధాయ మృ॒ధ ఏ॒వ తే॒నాఽప హ॑తే యది॒న్త్రాయే॑న్త్రి॒యావ॑త
 ఇన్త్రి॒యమే॒వ తే॒నాఽక॑త్మన్ధతే త్రయస్త్రిగ్ంశత్కపాలం పు॒రోడా॑శం నిర్వ॒పతి
 త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దే॒వతా॑స్త్వా ఏ॒వ య॑జమా॒న ఆత్మ॑న్నను స॒మారం భ॑యతే భూ॒త్యై సా
 వా ఏ॒షా వి॒జితి॑ర్నామేష్టి॒ర్య ఏ॒వం వి॒ద్వాసే॑తయేష్వ్యా యజత ఉత్త॒మామే॒వవి॒జితిం
 భ్రాతృ॑వ్యేణ వి జయతే॥[8]

ఇన్త్రి॒యావ॑తీ భూత్యా ఉత్తేకాన్ పశ్చాశ్చ॥2.4.2॥

దే॒వాసు॑రాః సం॒యతా॑ ఆస॒స్తేషాం॑ గాయ॒త్ర్యోజో॑ బలమిన్త్రి॒యం వీ॒ర్యం ప్ర॒జాం
 పశూ॒న్త్యన్గృ॑హ్యోఽదాయాపక్ర॒మ్యాతి॑ష్ఠతే॒కమ॑న్యన్త యతరాన్ వా

ఇ॒య॒ము॒పా॒వ॒ర్థ॒న్య॒తి త ఇ॒దం భ॒వి॒ష్య॒న్తి॒తాం వ్య॒హ్వ॒య॒న్త వి॒శ్వ॒క॒ర్మ॒న్ని॒తి దే॒వా
దా॒భీ॒త్య॒సు॒రాః సా నా॒న్య॒తరాగ్ శ్చ॒నో॒పా॒వ॒ర్త॒త తే దే॒వా ఏ॒తద్య॒జుర॒పశ్య॒న్నో॒జో॒ఽసి
సహో॒ఽసి బ॒లమ॑సి [9] భ్రా॒జో॒ఽసి దే॒వానాం ధా॒మ నా॒మా॒ఽసి వి॒శ్వ॒మ॒సి వి॒శ్వా॒యః
సర్వ॑మ॒సి సర్వా॑య॒రభి॒భూరి॑తి వా॒వ దే॒వా అ॒సు॒రా॒ణామో॒జో బ॒లమి॑న్త్రి॒యం వీ॒ర్యం
ప్ర॒జాం ప॒శూన॑వృ॒జ్జత॑ య॒ద్గా॒య॒త్ర్యప॑క్ర॒మ్యా॒తిష్ఠ॑త్త॒స్మాదే॒తాం గా॒యత్రీ॑తీ॒ష్ఠిమా॑హుః
సం॒వథ్స॑రో వై గా॒యత్రీ సం॒వథ్స॑రో వై తద॒పక్ర॑మ్యా॒తిష్ఠ॑ద్యదే॒తయా దే॒వా
అ॒సు॒రా॒ణామో॒జో బ॒లమి॑న్త్రి॒యం వీ॒ర్యం [10] ప్ర॒జాం ప॒శూన॑వృ॒జ్జత॑ త॒స్మాదే॒తాగ్ం
సం॒వర్గ ఇ॒తీ॒ష్ఠిమా॑హు॒ర్యో భ్రా॒తృ॒వ్యవా॒న్ధాన్య॑థ సృ॒ర్ధమా॑న ఏ॒తయే॒ష్ట్యా
యజే॑తా॒గ్నయే॑ సం॒వర్గా॑య పు॒రోడా॑శ॒మష్టా॑కపాలం నిర్వ॑పే॒త్తగ్ం శృ॒తమా॑స॒న్నమే॒తేన
య॒జుషా॑భి మృ॒శేదో॑జ ఏ॒వ బ॒లమి॑న్త్రి॒యం వీ॒ర్యం ప్ర॒జాం ప॒శూనా॑బ్రా॒తృవ్య॑స్య వృ॒జ్జే
భ॒వత్యా॑త్మనా పరా॒న్య భ్రా॒తృవ్యో భ॒వతి॑||[11]

బ॒లమ॑స్యే॒తయా దే॒వా అ॒సు॒రా॒ణామో॒జో బ॒లమి॑న్త్రి॒యం వీ॒ర్యం పశ్య చ॒త్వారి॑గ్ంశచ॑||2.4.3||

ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జా అ॒సృ॒జత॑ తా అ॒స్మాధ్న॑ష్టాః పరా॒చీరా॑య॒న్తా య॒త్రా॒వస॑న్తతో
గర్ము॑దు॒దతి॑ష్ఠత్తా బృ॒హస్ప॑తిశ్చా॒న్వవై॑తాగ్ం సో॒బ్రవీ॑ద్బృ॒హస్ప॑తిర॒నయా త్వా ప్ర
తి॒ష్ఠాన్య॑థ త్వా ప్ర॒జా ఉ॒పా॒వ॒ర్థన్య॒న్తి॒తం ప్రా॒తిష్ఠ॑త్తతో వై ప్ర॒జాప॑తిం ప్ర॒జా
ఉ॒పా॒వ॒ర్తన్త॑ యః ప్ర॒జాకా॑మః స్యా॒త్తస్మా ఏ॒తం ప్రా॒జాప॑త్యం గా॒ర్ముతం చ॒రుం
నిర్వ॑పే॒త్ప్ర॒జాప॑తి- [12] మే॒వ స్వే॒న భా॒గధే॑యోనోప ధా॒వతి స ఏ॒వా॒స్మై ప్ర॒జాం ప్ర
జన॑యతి ప్ర॒జాప॑తిః ప॒శూన॑సృ॒జత తే॒స్మాధ్న॑ష్టాః పరా॒శ్చ ఆ॒యన్తే॑ య॒త్రా॒వస॑న్తతో
గర్ము॑దు॒దతి॑ష్ఠత్తాన్పా॒చాన్వ॑వై॒తాగ్ం సో॒బ్రవీ॑త్పా॒చాన॑యా మా ప్ర తి॒ష్ఠాన్య॑థ త్వా
పశ॑వ ఉ॒పా॒వ॒ర్థన్య॒న్తి॒తాం ప్ర తి॒ష్ఠేతి॑ సో॒మా॒బ్రవీ॑న్మమ వా [13] అ॒కృ॒ష్టప॑చ్యమి॒త్యుభౌ
వాం ప్ర తి॒ష్ఠానీ॑త్యబ్రవీ॒త్ ప్రా॒తిష్ఠ॑త్తతో వై ప్ర॒జాప॑తిం పశ॑వ ఉ॒పా॒వ॒ర్తన్త॑ యః
పశు॑కామః స్యా॒త్తస్మా ఏ॒తగ్ం సో॒మాపా॑ష్ణం గా॒ర్ముతం చ॒రుం నిర్వ॑పే॒థ్సమా॑పూషణా॒వేవ

స్వీ॑న భా॒గధే॑యోనో॒ప ధా॒వతి॑ తావే॒వాఽస్మై॑ ప॒శూన్పు॑ జనయతః॒ సోమో॑ వై రే॒తోధాః॑
పూ॒షా ప॒శూనాం॑ ప్ర॒జన॑యితా సోమ ఏ॒వాఽస్మై॑ రేతో దధాతి పూ॒షా ప॒శూన్పు॑
జనయతి॥[14]

వ॒వేత్స॑జాపతిం వై దధాతి పూ॒షా త్రీణి॑ చ॥2.4.4॥

అగ్నే॑ గోభి॒ర్న ఆ గ॒హీన్దో పు॒ష్ట్యా జు॒షస్వ॑ నః॥ ఇన్ద్రో॑ ధ॒ర్తా గృ॒హేషు॑ నః॥ స॒వితా॑ యః
సహ॑స్రియః స నో గృ॒హేషు॑ రా॒రణాత్॑ ఆ పూ॒షా ఏ॒త్వా వసు॑॥ ధాతా దదాతు నో
ర॒యిమీ॑శానో జగత॒స్పతిః॑ స నః పూ॒ర్ణేన॑ వావనత్॥ త్వష్టా॒ యో వృ॒షభో॑ వృ॒షా స నో
గృ॒హేషు॑ రా॒రణాత్॑ సహ॑స్రేణా॒యతే॑న చ॥ యేన॑ దే॒వా అమృ॑తం [15] దీ॒ర్ఘగ్న్ శ్రవో॑
ది॒వ్యైర॑యన్త॥ రా॒యసో॑ష త్వమ॒స్మభ్యం॑ గ॒వాం కు॒ల్మిం జీ॒వస॑ ఆ యు॒వస్వ॑॥
అగ్ని॒ర్గృహ॑పతిః సోమో విశ్వ॒వనిః॑ స॒వితా సు॒మేధాః॑ స్వాహా॑ అగ్నే గృహ॑పతే యస్తే
ఘృ॒తోభ్యో భా॒గస్తే॑న సహ ఓ॒జ ఆ॒క్రమ॑మాణాయ ధే॒హి శ్రైష్ఠ్యాత్పథో॑ మా యో॒షం
మూ॒ర్ధా భూ॑యాసగ్న్ స్వాహా॑॥[16]

అమృతమష్టాత్రిగ్ంశచ॥2.4.5॥

చి॒త్రయా॑ యజేత ప॒శుకా॑మ ఇ॒యం వై చి॒త్రా యద్వా అ॒స్యాం విశ్వం॑ భూతమధి
ప్ర॒జాయ॑తే తేనే॒యం చి॒త్రా య ఏ॒వం వి॒ద్వాగ్ శ్చి॒త్రయా॑ ప॒శుకా॑మో యజతే ప్ర
ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభి॑ర్మిధునైర్జాయతే పై॒వాఽగ్నే॑యేన వాపయతి రేతః సౌ॒మ్యేన॑ దధాతి
రేత ఏ॒వ హి॒తం త్వష్టా॒ రూపా॑ణి వి కరోతి సార॒స్వతౌ భ॑వత ఏతద్వై దై॒వ్యం మి॒థునం॑
దై॒వ్యమే॒వాఽస్మై॑ [17] మి॒థునం॑ మధ్యతో దధాతి పుష్ట్యా ప్ర॒జన॑నాయ సినీ॒వాల్వై
చరు॑ర్భవతి వాగ్వై సినీ॒వాలీ పుష్టిః॑ ఖలు వై వాక్పుష్టిమే॒వ వాచ॑ముపైత్యైన్త ఉత్త॒మో
భ॒వతి తే॒నైవ తన్మి॑థునగ్ం స॒ప్తైతాని॑ హ॒వీగ్ంషి॑ భవన్తి స॒ప్త గ్రా॒మ్యాః పశ॑వః
సప్తా॒రణ్యాః॑ స॒ప్త ఛన్దా॑గ్ స్మృభయస్యావరుద్ధ్యా అధైతా ఆహుతీర్జుహోత్యేతే వై

అస్మై త ఏవ ద్వాదశ చ||2.4.6||

పూర్తిరావృద్ధిచత్వారిగ్ంశచ||2.4.7||

<http://yajur.veda.tripod.com>

పు॒థి॒వీం భి॒న్ధీ॒దం ది॒వ్యం న॒భః॑ ఉ॒ద్నో ది॒వ్యస్య॑ నో దే॒హీ॒శా॒నో వి సృ॒జా దృ॒తిమ్॑॥ యే
దే॒వా ది॒వి॒భాగా॑ యే॒న్తరి॑క్ష॒భాగా॑ యే పు॒థి॒వి॒భాగాః॑ త ఇ॒మం య॒జ్ఞమ॑వ॒న్తు త ఇ॒దం
క్షే॒త్ర॒మా వి॒శన్తు॑ త ఇ॒దం క్షే॒త్ర॒మను॑ వి వి॒శన్తు॑॥[22]

యన్తి దే॒వా విగ్ం॑శతిశ్చ॑॥2.4.8॥

మారు॒తమ॑సి మరు॒తామో॒జ ఇతి॑ కృ॒ష్ణం వా॒సః కృ॒ష్ణతూ॑షం పరి ధ॒త్త ఏ॒తద్వై వృ॑ష్టే॒
రూప॑గ్ం స॒రూప॑ ఏ॒వ భూ॒త్వా ప॒ర్జన్యం॑ వర్ష॒యతి॑ ర॒మయ॑త మరు॒తః
శ్రే॒యమా॒యిన॑మితి పశ్చా॒ద్వాతం॑ ప్రతి మీ॒వతి పు॒రోవా॒తమే॒వ జన॑యతి
వర్ష॒స్యావ॑రుద్ధే॒య వాత॑నామాని జుహోతి వాయు॒ర్వై వృ॑ష్ట్యా ఈశే వాయుమే॒వ
స్వేన॑ భాగధే॒యేనో॑ప ధావతి స ఏ॒వాన్తై ప॒ర్జన్యం॑ వర్ష॒యత్య॑ష్టా [23] జుహోతి చతస్రో
పై దిశశ్చ॒తస్రో॒వాన్తర॑ది॒శా ది॒గ్భ్య ఏ॒వ వృ॑ష్టిగ్ం సం ప్ర చ్యావయతి కృష్ణాజి॒సే సం
యోతి॑ హ॒విరే॒వాన్తర॑న్తర్వేది సం యోత్య॒వరుద్ధే॒య యతీ॑నామద్యమానానాగ్ం శీర్షా॒ణి
పరా॑న్తస్తే ఖర్జు॒రా అభ॑వస్తేషాగ్ం రస ఊర్ధ్వో॒న్తతా॑నికరీరాణ్యభవన్తో॒న్మ్యాని॒ పై
కరీ॑రాణి సౌ॒మ్యా ఖ॒లు వా ఆహు॑తిర్ది॒వో వృ॑ష్టిం చ్యావయతి యత్కరీరాణి భవన్తి [24]
సౌమ్యై॒యైవాన్త॑హుత్యా ది॒వో వృ॑ష్టిమ॒వ రు॒న్తే మధు॑షా సం యోత్యపాం వా ఏ॒ష
ఓ॒షధీ॑నాగ్ం రసో యన్మధ్వ॒భ్య ఏ॒వాష॑ధీభ్యో వర్ష॒త్యథో॑ అద్య ఏ॒వాష॑ధీభ్యో వృష్టిం ని
నయతి మాన్దా వా॒శా ఇతి॑ సం యోతి నామధే॒యైరే॒వైనా॑ అచ్చైత్యథో యథా
బ్రూ॒యాదసా॑పేహీత్యే॒వమే॒వైనా॑ నామధే॒యైరా॑ [25] చ్యావయతి వృష్ణో అశ్వస్య
సం॒దాన॑మసి వృష్టే॒ త్వోప॑ నహ్యమీత్యాహ వృ॒షా వా అశ్వో॑ వృ॒షా ప॒ర్జన్యః॑ కృ॒ష్ణ ఇ॒వ
ఖ॒లు పై భూ॒త్వా వర్ష॑తి రూపేణై॒వైనగ్ం॑ సమర్థయతి వర్ష॒స్యావ॑రుద్ధే॒య॥[26]

అష్టా భవన్తి నామధే॒యైరే॒కాన్త॑ త్రిగ్ంశచ॑॥2.4.9॥

దే॒వా వ॑స॒వ్యా దే॒వాః శర్మ॑ణ్యా దే॒వాః సపీ॑తయ ఇత్యా బధ్నాతి దే॒వతా॑భిరే॒వాన్త॑హం

వృష్టిమిచ్చతి యది వర్షేత్తావత్యేవ హోతవ్యం యది న వర్షేచ్ఛో భూతే
 హవిర్నిర్వపేదహోరాత్రే వై మిత్రావరుణావహోరాత్రాభ్యాం ఖలు వై పర్జన్యో వర్షతి నక్తం
 వా హి దివా వా వర్షతి మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తాపేవాఽస్మా
 [27] అహోరాత్రాభ్యాం పర్జన్యం వర్షయతోఽగ్నయే ధామచ్ఛదే పురోడాశమష్టాకపాలం
 నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్తకపాలగ్ం సౌర్యమేకకపాలమగ్నిర్వా ఇతో వృష్టిముదీరయతి
 మరుతః సృష్టాం నయన్తి యదా ఖలు వా అసావాదిత్యో న్య జ్ఞశ్శిభిః పర్యావర్తతేఽథ
 వర్షతి ధామచ్ఛదివ ఖలు వై భూత్వా వర్షత్యేతా వై దేవతా వృష్ట్యా ఈశతే తా ఏవ
 స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తా [28] ఏవాఽస్మై పర్జన్యం
 వర్షయన్త్యుతావర్షిష్యన్వర్షత్యేవ సృజా వృష్టిం దివ ఆఽద్భిః సముద్రం
 పృణేత్యాహేమాశ్చైవాఽమూశ్చాఽపః సమర్థయత్యథో ఆభిరేవాఽమూరచ్చైత్యబ్జా అసి
 ప్రథమజా బలమసి సముద్రియమిత్యాహ యథాయజురేవైతదున్నం భయ పృథివీమితి
 వర్షాహ్వం జుహోత్యేషా వా ఓషధీనాం వృష్టివనిస్తయేవ వృష్టిమా చ్యావయతి యే
 దేవా దివిభాగా ఇతి కృష్ణాజినమవ ధూనోతీమ ఏవాఽస్మై లోకాః ప్రీతా అభీష్టా భవన్తి॥

[29]

అస్మై ధావతి తా వా ఏకవిగ్ంశతిశ్శ||2.4.10||

సర్వాణి ఛన్దాగ్ స్వేతస్యామిష్ట్యామనూచ్యానీత్యాహుస్త్రిష్టుభో వా ఏతద్వీర్యం
 యత్కకుదుష్టిహో జగత్త్యే యదుష్టిహకకుభావన్వాహ తేనైవ సర్వాణి ఛన్దాగ్ స్యవ
 రున్ధే గాయత్రీ వా ఏషా యదుష్టిహో యాని చత్వార్యధ్యక్షరాణి చతుష్పాద ఏవ తే
 పశవో యథా పురోడాశే పురోడాశోఽధ్యేవమేవ తద్యదృచ్యధ్యక్షరాణి యజ్జగత్యా [30]
 పరిదధ్యాదన్తం యజ్ఞం గమయేత్త్రిష్టుభా పరి దధాతీన్త్రియం వై వీర్యం త్రిష్టుగిన్త్రియ
 ఏవ వీర్యే యజ్ఞం ప్రతి ష్టాపయతి నాఽన్తం గమయత్యగ్నే త్రీ తే వాజినా త్రీ షధస్థేతి
 త్రివత్యా పరి దధాతి సరూపత్వాయ సర్వో వా ఏష యజ్ఞో యత్త్రైధాతవీయం

కా॒మాయ॑కా॒మాయ॑ ప్ర॒ యు॒జ్యతే॑ స॒ర్వేభ్యో॑ హి కా॒మేభ్యో॑ య॒జ్ఞః ప్ర॒యుజ్యతే॑
 త్రి॒ధాత॑వీ॒యేన॑ యజేతా॒భిచ॑రన్స॒ర్వో వా [31] ఏ॒ష య॒జ్ఞో య॒త్రిధా॑తవీ॒యగ్ం
 స॒ర్వేణై॑వైనం య॒జ్ఞేనా॒భి చ॑రతి స్పృ॒ణుత ఏ॒వైన॑మే॒తయై॑వ యజేతా॒భిచ॑ర్యమా॒ణః
 స॒ర్వో వా ఏ॒ష య॒జ్ఞో య॒త్రిధా॑తవీ॒యగ్ం స॒ర్వేణై॑వ య॒జ్ఞేన॑ య॒జతే॑
 వైన॑మ॒భిచ॑రన్థ స్పృ॒ణుత ఏ॒తయై॑వ యజేత సహస్రే॒ణ య॒క్ష్యమా॑ణః
 ప్ర॒జాత॑మే॒వైన॑ద్దదాత్యేతయై॑వ యజేత సహస్రే॒ణ జానో॑న్తం వా ఏ॒ష ప॒శూనాం॑ గచ్ఛతి
 [32] యః సహస్రే॒ణ య॒జతే॑ ప్ర॒జాప॑తిః ఖ॒లు వై ప॒శూన॑స్స॒జత తాగ్
 స్తైధా॑తవీ॒యేనై॑వాస్స॒జత య ఏ॒వం వి॒ద్వాగ్ స్తైధా॑తవీ॒యేన॑ పశుకా॒మో య॒జతే॑
 యస్మాదే॒వ యో॑సేః ప్ర॒జాప॑తిః ప॒శూన॑స్స॒జత తస్మాదే॒వైనాన్థ స్పృ॒ణుత ఉ॒పైన॑ముత్త॒రగ్ం
 సహస్రం॑ నమతి దే॒వతా॑భ్యో వా ఏ॒ష ఆ వృ॑శ్శ్యతే॒ యో య॒క్ష్య ఇ॒త్యుక్తా॑ న య॒జతే॑
 త్రి॒ధాత॑వీ॒యేన॑ యజేత స॒ర్వో వా ఏ॒ష య॒జ్ఞో [33] య॒త్రిధా॑తవీ॒యగ్ం స॒ర్వేణై॑వ
 య॒జ్ఞేన॑ య॒జతే॑ న దే॒వతా॑భ్య ఆ వృ॑శ్శ్యతే॒ ద్వాద॑శకపాలః పురోడా॒శో భ॑వతి తే
 త్రయ॑శ్శతుష్కపాలాత్రిష్షమృద్ధత్వా॒య త్రయః॑ పురోడా॒శా భ॑వన్తి త్రయ॑ ఇ॒మే లో॒కా
 ఏ॒షాం లో॒కా నా॒మాప్త్యా॑ ఉత్త॒ర ఉత్త॒రో జ్యాయా॑న్భవత్యే॒వమి॑వ హీ॒మే లో॒కా
 య॒వమ॑యో మధ్య ఏ॒తద్వా అ॒న్తరి॑క్షస్య రూ॒పగ్ం స॒మృద్ధై॑ స॒ర్వేషా॑మ॒భిగ॑మయన్న॒వ
 ద్యత్య॑భం బట్కారగ్ం హిరణ్యం దదాతి తే॒జ ఏ॒వా- [34] ८వ రు॒న్ధే తా॒ర్ప్యం దదాతి
 ప॒శూనే॒వా ८వ రు॒న్ధే ధే॒నుం దదా॑త్యాశిష ఏ॒వా ८వ రు॒న్ధే సా॒మ్నా వా ఏ॒ష వ॒ర్ణో
 య॒ద్ధిర॑ణ్యం య॒జుషాం॑ తా॒ర్ప్యము॑క్థామదానాం ధే॒నురే॒తానే॑వ స॒ర్వాన్వ॑ర్ణాన॒వ రు॒న్ధే॥[35]
 జగ॑త్యా॒భిచ॑రన్స॒ర్వో వై గచ్ఛ॑తి య॒జ్ఞస్తే॒జ ఏ॒వ త్రిగ్ం॑శచ్ఛ||2.4.11||

త్వష్టా హతపుత్రో వీ॒న్తగ్ం సోమ॑మా॒హర॑త్తస్మిన్నిన్త ఉ॒పహ॑వమైచ్ఛత తం
 నోపా॒హ్వయ॑త పుత్రం మే॒వధీ॑రితి స య॒జ్ఞవే॑శసం కృ॒త్వా ప్రా॒సహ్ సోమ॑మపిబత్తస్య
 యదత్య॑శిష్యత తత్త్వష్టా॒హవ॑నీ॒యము॑ప ప్రా॒వర్త॑యథ్వాహీన్త శత్రు॒ర్వర్ధ॑స్వేతి స

యావదూర్ధ్వః పరావిధ్యతి తావతి స్వయమేవ వ్యరమత యది వా తావత్ప్రవణమా-
 [36] కసీత్యది వా తావదధ్యగ్నీరాసీథస్ సం భవన్నగ్నీషోమావభి సమభవథస్
 ఇషుమాత్రమిషుమాత్రం విష్వజ్వరథత స
 ఇమాలోకానవృణోద్యదిమాలోకానవృణోత్తద్వృత్తస్య వృత్తత్వం తస్మాదిన్తోకబిభేదపి
 త్వష్టా తస్మై త్వష్టా వజ్రమసిశ్చాత్తపో వై స వజ్ర ఆసీత్తముద్యన్తుం నాశక్నోదథ వై
 తర్హి విష్ణు- [37] రన్యా దేవతాకసీథోకబ్రవీద్విష్ణవేహీదమా హరిష్యోవో
 యేనాకయమిదమితి స విష్ణుస్త్రీధాకతానం వి న్యధత్త పృథివ్యాం తృతీయమన్తరిక్షే
 తృతీయం దివి తృతీయమభిపర్యావర్తాద్యబిభేద్యత్పృథివ్యాం తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో
 వజ్రముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థితః సోకబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం [38] మయి వీర్యం
 తత్తే ప్ర దాస్యామీతి తదస్మై ప్రాయచ్ఛత్తత్ప్రత్యగృహ్ణోద్విష్ణవేతి తద్విష్ణవేతి
 ప్రాయచ్ఛత్తద్విష్ణుః ప్రత్యగృహ్ణోద్విష్ణవేతి ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యదన్తరిక్షే
 తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో వజ్రముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థితః సోకబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా
 ఇదం [39] మయి వీర్యం తత్తే ప్ర దాస్యామీతి తదస్మై
 ప్రాయచ్ఛత్తత్ప్రత్యగృహ్ణోద్విష్ణవేతి ఇతి తద్విష్ణవేతి ప్రాయచ్ఛత్తద్విష్ణుః
 ప్రత్యగృహ్ణోద్విష్ణవేతి ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యద్దివి తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో
 వజ్రముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థితః సోకబ్రవీన్మా మే ప్ర హార్యేనాకహ- [40] మిదమస్మి తత్తే
 ప్ర దాస్యామీతి త్వీ 3 ఇత్యబ్రవీథ్సంధాం తు సం దధావహై త్వామేవ ప్ర విశానీతి
 యన్మాం ప్రవిశేః కిం మా భుజ్జ్య ఇత్యబ్రవీత్త్వామేవేన్దీయ తవ భోగాయ త్వాం ప్ర
 విశేయమిత్యబ్రవీత్తం వృత్రః ప్రాకవిశదుదరం వై వృత్రః క్షుత్థలు వై మనుష్యస్య
 భ్రాతృవ్యో [41] య ఏవం వేద హన్తి క్షుధం భ్రాతృవ్యం తదస్మై
 ప్రాయచ్ఛత్తత్ప్రత్యగృహ్ణోద్విష్ణవేతి ఇతి తద్విష్ణవేతి ప్రాయచ్ఛత్తద్విష్ణుః
 ప్రత్యగృహ్ణోద్విష్ణవేతి ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యత్త్రిః ప్రాయచ్ఛత్త్రిః
 ప్రత్యగృహ్ణోత్తత్త్రిధాతోస్త్రీధాతుత్వం యద్విష్ణురన్వతిష్ఠత విష్ణవేతి

ప్రా॒యః॑ చ్చ॒త్తస్మా॑దై॒న్ద్రావై॒ష్ణవగ్ం॑ హ॒విర్భ॑వతి॒ యద్వా॑ ఇ॒దం కి॑ంచ తద॒స్మై
తత్ప్రా॒యః॑ చ్చ॒దృచః॑ సా॒మాని॑ య॒జూగ్ంషి॑ స॒హస్రం॑ వా అ॒స్మై
తత్ప్రా॒యః॑ చ్చ॒త్తస్మా॑ధ్నహస్రదక్షిణమ్॥[42]

ప్ర॒వణం॑ వి॒ష్ణర్వా॑ ఇ॒దమి॒దమహం॑ యో భ॒వత్యేక॑విగ్ంశతిశ్చ॥2.4.12॥

దే॒వా వై॑ రా॒జన్యా॑జ్ఞాయమానాద॒బిభ॑యుస్త॒మన్త॑రే॒వ స॒న్తం దా॒మ్నాపౌం॑ భ॒న్ధం వా
ఏ॒షోఽపో॑బ్ధో జాయతే॒ యద్రా॑జన్యో॒ యద్వా॑ ఏ॒షోఽన॑పోబ్ధో జాయేత వృ॒త్రాన్
ఘ్నగ్గ్శ్చ॑రే॒ద్యం కా॒మయే॑త రా॒జన్య॑మనపోబ్ధో జాయేత వృ॒త్రాన్ ఘ్నగ్గ్శ్చ॑రే॒దితి॑ తస్మా
ఏ॒త మైనా॑బార్హస్పత్యం చ॒రుం నిర్వ॑పే॒దైన్ద్రో వై॑ రా॒జన్యో బ్ర॑హ్మ
బ్ర॒హస్ప॑తిర్బ్రహ్మణై॒వైనం॑ దా॒మ్నాపౌం॑ భ॒నాన్ము॑శ్చతి హి॒రణ్మ॑యం దా॒మ దక్షి॑ణా
సాక్షా॑దే॒వైనం॑ దా॒మ్నాపౌం॑ భ॒నాన్ము॑శ్చతి॥[43]

ఏ॒నం ద్వాద॑శ చ॥2.4.13॥

నవో॑నవో భ॒వతి॑ జాయమానోఽహ్నం కే॒తురు॑షసామే॒త్యగ్గ్రి॑ భా॒గం దే॒వేభ్యో వి
ద॒ధాత్యా॑యన్తు చ॒న్తమా॑స్తిరతి దీ॒ర్ఘమా॑యః॥ య॒మాది॒త్యా అగ్ంశు॑మాప్యాయయన్తి
య॒మక్షి॑తమక్షి॒తయః॑ పి॒బన్తి॑ తే॒న నో॑ రా॒జా వరు॑ణో బ్ర॒హస్ప॑తిరా ప్యాయయన్తు
భు॒వన॑స్య గోపాః॥ ప్రా॒చ్యాం ది॒శి త్వ॑మిన్ద్రా॒సి రాజో॑తోదీ॒చ్ఛ్యాం వృ॑త్రహన్వృత్రహా॒సా
య॒త్ర యన్తి॑ స్తోత్యాస్త- [44] జ్జితం॑ తే దక్షిణతో వృ॒షభ॑ ఏ॒ధి హ॑వ్యః ఇన్ద్రో జయాతి న
పరా॑ జయాతా అధిరాజో రా॒జసు॑ రా॒జయా॑తి విశ్వా హి భూ॒యాః పృత॑నా
అభి॒ష్టిరు॑పసద్యో నమస్యో యథా॒సత్॑॥ అ॒స్యేదే॒వ ప్ర॑ రిరిచే మహి॒త్వం ది॒వః పృథి॑వ్యాః
పర్య॑న్తరిక్షాత్ స్వరాడిన్ద్రో దమ ఆ విశ్వగూ॒ర్తః స్వ॑రిరమత్రో వవక్షీ రణాయ॑ అభి త్వా
శూ॒ర నోను॑మో ఽదుగ్ధ ఇ॒వ ధే॑నవః॑ ఈ॒శాన- [45] మ॒స్య జగ॑తః సు॒వర్ధ్నశ॑మీశానమిన్ద్ర
తస్మ॑షః॥ త్వామి॒ద్ధి హ॑వామహే సా॒తా వా॑జస్య కార॒వః॑ త్వాం వృ॒త్రేష్వి॑న్త సత్ప॒తిం

నరస్త్వాం కాష్టాస్వర్వతః॥ యద్ధ్యావ ఇన్త తే శతగ్ం శతం భూమీరుత స్యుః॥ న త్వా
 వజ్రిన్త హస్తగ్ం సూర్యా అను న జాతమష్ట రోదసీ॥ పిబా సోమమిన్త మన్దతు త్వా
 యం తే సుషావ హర్యశ్వాఽద్రిః॥[46] సోతుర్బాహుభ్యాగ్ం సుయతో నాఽర్వా॥ రేవతీర్షుః
 సధమాద ఇన్త్రే సన్తు తువివాజాః॥ క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ॥ ఉదగ్నే శుచయస్తవ వి
 జ్యోతిషోదు త్యం జాతవేదసగ్ం సప్త త్వా హరితో రథే వహన్తి దేవ సూర్యః శోచిష్కేశం
 విచక్షణ॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాఽగ్నేః॥ ఆఽప్రా ద్యావా
 పృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుష [47] శ్చ॥ విశ్వే దేవా ఋతావృధ
 ఋతుభిర్హవనశ్చ్రుతః॥ జుషన్తాం యుజ్యం పయః॥ విశ్వే దేవాః శృణుతేమగ్ం హవం
 మే యే అన్తరిక్షే య ఉప ద్యవిష్ట॥ యే అగ్నిజిహ్వ ఉత వా యజత్రా
 ఆసద్యాఽస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వమ్॥[48]

తదేశానమద్రిస్తస్థుషస్త్రిగ్ంశచ॥2.4.14॥

దేవా మనుష్యా దేవాసురా అబ్రువన్దేవాసురాస్తేషాం గాయత్రీ ప్రజాపతిస్తా యత్రాఽగ్నే గోభిశ్చిత్రయా మారుతం దేవా
 వసవ్యా అగ్నే మారుతమితి దేవా వసవ్యా దేవాః శర్మణ్యః సర్వాణి త్వష్టా హతపుత్రో దేవా వై రాజన్యాన్నవోనవశ్చతుర్దశ
 ||14||

దేవా మనుష్యాః ప్రజాం పశూన్దేవా వసవ్యాః పరిదధ్యాదిదమస్మృష్టాచత్వారిగ్ంశత్॥48॥

దేవా మనుష్యా మాదయధ్వమ్॥

||హరిః ఓమ్॥

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

||ఇతి ద్వితీయకాండే చతుర్థః ప్రశ్నః॥